

Original Article

Legal Ambiguities of the Principle of Active Personal Jurisdiction in Iranian Criminal Law Considering the Laws and Regulations of England

Bahram Malekpour¹ , Hasan Hajitabar Firozjaee^{*2} , Mohammad Nabipour³

¹ PhD Student in Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Ayatollah Amoli Branch, Amol, Iran.

² Associate Professor of Law, Islamic Azad University, Ghaemshahr Branch, Ghaemshahr, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Humanities, Shomal University, Amol, Iran.

[20.1001.1.24237566.1402.7.1.10.4](https://doi.org/10.22080/LPS.2022.24305.1396)

[10.22080/LPS.2022.24305.1396](https://doi.org/10.22080/LPS.2022.24305.1396)

Received:

September 15, 2022

Accepted:

October 21, 2022

Available online:

January 5, 2023

Keywords:

Active personal jurisdiction, Legal ambiguities, Crimes, Prohibition of retrial, Mutual guilt

Abstract

The principle of active personal jurisdiction, as one of the aspects of extraterritorial jurisdiction, applies to crimes committed by a citizen of a country outside the territory of that country. Based on this principle, the courts of the country of the criminal will have jurisdiction under the conditions that are agreed in the international field. In this article, by using the descriptive-analytical and library method, by addressing the legal ambiguities surrounding this principle in Iranian Criminal Law and its solutions by looking at British Criminal Law, it has been obtained that in the British Criminal Law, while the crimes under this principle only include very important crimes such as murder, intentional assault, polygamy, and such examples, all internationally agreed conditions, including the conditions of no prior trial and the prohibition of double punishment, and mutual guilt are accepted and the British Criminal Law applies its jurisdiction to all crimes covered by this principle. Hence, it has greater compliance with international standards. However, in the Iranian Criminal Law, while all crimes, even light crimes, are subject to this principle, the condition of prohibition of retrial and re-punishment is accepted only in non-Sharia crimes, and the aforementioned conditions and the condition of mutual guilt are not accepted in crimes subject to sharia limits, retribution punishment, blood money, and Sharia prescribed punishments. To solve this challenge in the Iranian Criminal Law, it is suggested to establish a balance and create a proportion of legal standards with the internationally agreed conditions and take measures regarding the duality of crimes and the consideration of punishments and previous trials for all crimes in compliance with Sharia standards in such a way that, while preventing damage to the governance of countries, the conditions for prosecution and punishment of criminals are also provided.

*Corresponding Author: Hasan Hajitabar Firozjaee

Address: Associate Professor of Law, Islamic Azad University, Ghaemshahr Branch, Ghaemshahr, Iran.

Email: Hajitabar@yahoo.com

Extended Abstract

1. Introduction

Expansion of communication, sciences, and advancement of transportation industry have also had effects on criminal phenomena in such a way that the criminal can easily flee from the country of which the crime has taken place and continue their criminal activities in other places. Therefore, to maintain international order as well as preventing widespread crimes, especially those happening outside the territory of a country, it is essential that countries can develop their jurisdiction outside the territory of sovereignty. Otherwise, it will cause disorder, injustice and impunity of criminals, which is in the contrary with the goals of International Criminal Law. Thus, it is necessary to predict other principles of jurisdiction to remove the limitations of applying the principle of territorial jurisdiction. One complementary solution to eliminate the violation of territorial jurisdiction is to recognize the principle of active personal jurisdiction. This principle is raised when the criminal is a citizen of a country of which that country considers itself jurisdiction qualified in prosecution and investigation of the crime. The scope of this article is to examine the principle of active personal jurisdiction in the criminal laws between Iran and England. For doing so, it is attempted to explain individual rights in the legal system of Iran and England and also refer to international documents.

2. Methods

This article was done by using the existing sources related to the principle of active personal jurisdiction in the criminal law of Iran and England and international

documents, as well as reviewing and analyzing the content of relevant documents. Based on the collected data, the framework of the mentioned article, including goals, structure, and legal sources were determined. The authors of this article by using a descriptive-analytical method, first defined the legal sources and basics and then addressed how active personal jurisdiction must be applied in legal laws of Iran and England viewing international documents.

3. Results

The findings of this article regarding the application of the principle of active personal jurisdiction in the Iranian Criminal Law and its compliance with British Criminal Law, based on the legal sources and studies, are as follows: Both Iran and England have accepted the principle of active personal jurisdiction in their laws. The examples of the crimes under this principle are given in Iran's relevant laws, including Articles 6 and 7 of the Islamic Penal Code approved in 2013, which includes all crimes committed. However, in the British Criminal Law, examples of crimes subject to the principle of active personal jurisdiction in various laws include the Offences against the Person Act 1861, the Criminal Code 1977, the Civil Aviation Act 1982, the Bribery Act 2010 and various laws at Suppression of Terrorism, etc, which only includes serious crimes. On the one hand, In the Iranian Criminal Law, if the behavior committed by an Iranian citizen abroad is a crime according to Iran's law, regardless of where the crime is committed, principle of active personal jurisdiction is implemented. On the other hand, in the British Criminal Law, according to the laws including Article 92 of the Civil Aviation

Act 1982, if the behavior committed by a British citizen abroad is a crime both under the current law of England and that of the country where the crime was taken place, the principle of active personal jurisdiction is implemented.

4. Conclusion

According to the proposed hypotheses and findings, this article concludes that in the criminal laws of both countries, accepting the rule of protecting nationals and preventing criminals from going unpunished is accepted by the legislators as a condition governing the principle of active personal jurisdiction, i.e., in the Iranian Criminal Law, examples of active personal jurisdiction crimes constitute all kinds of crimes while in the British Criminal Law, examples of active personal jurisdiction crimes are limited to specific and serious crimes which are mentioned in various laws. Furthermore, in the Iranian Criminal Law, the condition of prohibiting retrial according to Articles 6 and 7 of the Islamic Penal Code approved in 2013 is only accepted for non-prescribed religious crimes while it is not accepted in the crimes subject to religious limits, retribution punishment, blood money, and punishment prescribed by religious. The case is different in the British Criminal Law, however. The

condition of prohibiting retrial is applied in all crimes covered by this principle; this condition is also accepted by the international community according to paragraph 7 of Article 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights 1966. In the Criminal Law of Iran, regarding the condition of mutual criminality, the criminality of the act committed in Iran is emphasized by the legislator. This is while in the Criminal Law of England, the condition of mutual guilt is accepted. Furthermore, the condition of trial in absentia is rejected in the criminal laws of both Iran and England regarding the application of the principle of active personal jurisdiction.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

علمی پژوهشی

ابهامات قانونی اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزای ایران با نگاهی به قوانین و مقررات انگلستان

بهرام ملک پور^۱، حسن حاجی تبار فیروزجائی^{۲*}، محمد نبی پور^۳

^۱ دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی، واحد آیت‌الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران.
^۲ دانشیار گروه حقوق، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران.
^۳ استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شمال، آمل، ایران.

[20.1001.1.24237566.1402.7.1.10.4](https://doi.org/10.22080/LPS.2022.24305.1396)

[10.22080/LPS.2022.24305.1396](https://doi.org/10.22080/LPS.2022.24305.1396)

چکیده

اصل صلاحیت شخصی فعال به عنوان یکی از جنبه‌های صلاحیت فراسرزمینی، در خصوص جرائمی اعمال می‌شود که توسط تبعه یک کشور در خارج از قلمرو آن کشور، ارتکاب یابد. برپایه این اصل دادگاه‌های کشور متبوع مجرم تحت شرایطی که در عرصه بین‌المللی مورد توافق است، صلاحیت رسیدگی خواهند داشت. در این نوشتار با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و کتابخانه‌ای، با پرداختن به ابهامات قانونی پیرامون این اصل در حقوق جزای ایران و راهکارهای برون رفت آن با نگاهی به حقوق جزای انگلستان، چنین نتایج حاصل شده‌است که، حقوق جزای انگلستان ضمن اینکه جرائم موضوع این اصل صرفاً جرائم بسیار مهم از قبیل، قتل، ضرب و جرح عمدی، تعدد زوجات و امثالهم را شامل می‌گردد، کلیه شرایط مورد توافق بین‌المللی از جمله شروط عدم رسیدگی قبلی و منع مجازات مضاعف و همچنین مجرمیت متقابل را در قوانین خود پذیرفته‌است و نظام کیفری انگلستان در خصوص کلیه جرائم مشمول این اصل صلاحیت خود را اعمال می‌نماید. این امر حاکی از مطابقت بیشتر حقوق جزای انگلستان با موازین بین‌المللی دارد. ولی در مقابل در حقوق جزای ایران ضمن اینکه کلیه جرائم حتی جرائم سبک مشمول این اصل می‌باشد، لیکن شرط منع محاکمه و مجازات مجدد را صرفاً در جرائم غیرمنصوص شرعی پذیرفته و شروط مذکور و شرط مجرمیت متقابل را در جرائم مستوجب حدود، قصاص، دیات و تعزیرات منصوص شرعی نپذیرفته‌است. از راهکارهای برون رفت از چالش‌های این اصل در حقوق جزای ایران می‌توان به برقراری توازن و ایجاد تناسب موازین حقوقی با شرایط مورد توافق بین‌المللی و اتخاذ تدابیری در خصوص دوگانگی جرائم و احتساب محاکمه و مجازات قبلی برای کلیه جرائم با رعایت موازین شرعی اشاره داشت، به نحوی که ضمن جلوگیری از لطمه به حاکمیت کشورها، موجبات تعقیب و مجازات مجرمین نیز فراهم گردد.

تاریخ دریافت:

۲۴ شهریور ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۲۹ مهر ۱۴۰۱

تاریخ انتشار:

۱۵ دی ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

صلاحیت شخصی فعال،
ابهامات قانونی، جرائم،
منع محاکمه مجدد،
مجرمیت متقابل

* نویسنده مسئول: حسن حاجی تبار فیروزجائی

ایمیل: Hajitabar@yahoo.com

آدرس: دانشیار گروه حقوق، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران.

۱ مقدمه

باید اضافه نمود که در حقوق جزای ایران ضمن برخی از مقررات پراکنده و الحاق به برخی از قوانین بین‌المللی، یکی از منابع قانونی اصلی اصل صلاحیت شخصی فعال، قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ می‌باشد ولی در حقوق جزای انگلستان مصادیق جرائم و شرایط اعمال این اصل در قوانین مختلف آمده‌است که در متن مقاله بدان پرداخته شده‌است.

بنابراین پرسش‌های اساسی پیرامون موضوع نوشتار این‌است که وضعیت حقوق جزای ایران از حیث مبانی و ابهامات و چالش‌های موجود در شرایط حاکم بر اصل صلاحیت شخصی فعال در مقایسه با حقوق جزای انگلستان چگونه‌است؟ آیا رسیدگی به جرائم موضوع اصل صلاحیت شخصی فعال در دادگاه صالح کشور غیر از محل وقوع جرم، از موارد منع محاکمه مجدد در محاکم ایران و انگلستان است؟ آیا امکان رسیدگی غیابی نسبت به جرائم اصل صلاحیت شخصی فعال در قوانین جزایی ایران و انگلستان وجود دارد؟

با توجه به بررسی تحقیقات انجام شده در خصوص اصل صلاحیت شخصی فعال، مشاهده گردید که در هیچ‌یک از مقالات و تحقیقات پیشین به تطبیق و ابهامات اصل مزبور با حقوق جزای انگلستان پرداخته نشده‌است. از این‌رو، پرداختن به موضوع در این نوشتار ضرورت دارد. نگارندگان در این مقاله با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و کتابخانه‌ای برآند تا ابتدا به جایگاه قانونی این اصل در دو کشور، مفهوم و مبانی آن و سپس به شناسایی ابهامات موجود در شرایط اعمال اصل مذکور و تحلیل و تبیین آن در حقوق جزای ایران و انگلستان با نگاهی تطبیقی پرداخته‌شود.

۲ مبانی اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال

اصل صلاحیت شخصی فعال یا به عبارت دیگر اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت مجرم به عنوان صلاحیت قوانین کیفری در خارج از قلمرو حاکمیت

به موازات توسعه ارتباطات، علوم و پیشرفت در صنعت حمل و نقل، پدیده مجرمانه نیز دچار تحول شده و امکان اینکه مجرم به راحتی از کشور محل وقوع جرم فرار کند و در کشورهای دیگر به ادامه فعالیت‌های مجرمانه بپردازد، آسان‌تر شده‌است. بنابراین، پیش‌بینی اصول صلاحیتی دیگر برای رفع محدودیت‌های اعمال اصل صلاحیت سرزمینی ضرورت دارد که نقطه اشتراک کلیه این اصول، گسترش دامنه قوانین جزایی يك کشور به خارج از قلمرو حاکمیت آن می‌باشد. یکی از راه‌حل‌های تکمیلی در جهت رفع نقض صلاحیت سرزمینی، شناخت اصل صلاحیت شخصی است؛ این اصل در موردی مطرح می‌شود که مرتکب یا مجنی علیه جرم تبعه یک کشور بوده و کشور مزبور، خود را صالح به تعقیب و رسیدگی و مجازات موضوع بداند. در جایی که مرتکب جرم تبعه کشور بوده‌باشد جنبه فعال اصل صلاحیت شخصی مطرح است که در جهت حمایت از اتباع دولت متبوع به شرط عدم اجرای قبلی اصل صلاحیت سرزمینی وارد عمل می‌شود. (آزمایش، ۱۳۵۶: ۱۰۷-۱۰۶) در واقع به موجب اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت مجرم که از آن به اصل صلاحیت شخصی فعال نیز یاد می‌شود، قوانین جزایی هر کشوری می‌تواند بر اتباع خود که در خارج از کشور مرتکب جرم شوند صلاحیت خود را اعمال نماید.

لذا به منظور برقراری حفظ نظم داخلی و بین‌المللی و همچنین جلوگیری از ارتکاب جرائم گسترده در داخل و به‌ویژه در خارج از قلمرو حاکمیت و عدم تمایل افراد به ارتکاب جرم، ضروری است که کشورها بتوانند صلاحیت خود را به خارج از قلمرو حاکمیت توسعه دهند. زیرا در غیر این صورت باعث بی‌نظمی، بی‌عدالتی و نیز بی‌کیفری مرتکبین جرائم خواهد شد، که مغایر با اهداف حقوق جزای بین‌الملل است.

قانونی قرارداد دهند، تا موجب تکرار این اعمال مجرمانه در کشور متبوع یا سایر کشورها نگردد.

۲،۳ جلوگیری از بی‌کیفر ماندن مجرمین و اجرای عدالت

در صورت فرار مرتکب جرم به کشور متبوعش، کشور محل وقوع جرم به دلیل عدم دسترسی نمی‌تواند او را مجازات نماید و این موجب بی‌کیفر ماندن مجرم شده و او می‌تواند رفتار مجرمانه را در کشور خود یا در هر جای دیگر ادامه دهد. بنابراین به منظور جلوگیری از بی‌کیفر ماندن مجرمین و اجرای عدالت ضروری است که هر دولتی، اتباع خود را که در خارج از کشور مرتکب جرم شده‌اند مورد تعقیب، محاکمه و مجازات قرار دهد. با این حال براساس قواعد حقوق بین‌الملل، توسعه اصول دسترسی به عدالت و جلوگیری از بی‌کیفر ماندن مجرمین، هر دولتی را ملزم می‌کند که با استفاده از اختیارات قضایی و با گسترش قوانین داخلی، از صلاحیت خود در زمینه‌های مجاز بین‌المللی به صلاحیت فراسرزمینی نیز بپردازد.

۳ جایگاه قانونی اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزای ایران و انگلستان

به منظور آشنایی بیشتر با اساس اجرای اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزای دو کشور ایران و انگلستان با تکیه بر اسناد بین‌المللی، قوانین و مقررات مربوطه در این زمینه ارائه می‌گردد.

۳،۱ در حقوق جزای ایران

قیل از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به عنوان یکی از منابع اصلی اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزای ایران، می‌توان به برخی منابع قانونی در خصوص این اصل که قبل از تصویب قانون مذکور مطرح و در حال حاضر نیز اجرایی می‌باشند به اختصار اشاره داشت، از جمله: قانون

مورد پذیرش جهانی قرار گرفته‌است. برای توجیه این اصل مبانی متعددی بیان شده‌است که در ذیل به بررسی آن‌ها می‌پردازیم:

۲،۱ عدم لطمه به اعتبار و هویت کشور

اگر شخصی که در خارج از کشور جرمی را مرتکب شده باشد، صرفاً به خاطر گریز و رجوع به کشورش از کیفر نجات یابد، هموطنان او به خاطر این‌که او به کیفر اعمالش نرسیده‌است، نگران و پریشان خاطر می‌شوند. مضافاً اینکه امکان دارد اعمال مجرمانه خود را در کشور متبوع تکرار کند. (علی‌آبادی، ۱۳۹۲: ۱۳۸) همچنین احترام به قوانین و مقررات هر کشوری ضروری است، لذا اگر تبعه کشوری به خارج از کشور عزیمت نماید، لازم است به قوانین و مقررات آن کشور احترام بگذارد، در غیر اینصورت اگر در خارج از کشور مرتکب جرم شود، بی‌مجازات ماندن اعمال مجرمانه او در خارج از کشور متبوع به اعتبار و هویت کشورش لطمه خواهد زد.

۲،۲ حفاظت از نظم عمومی داخلی

تجربیات حاصل از جرم‌شناسی نشان می‌دهد که دولت‌ها بایستی با حالت خطرناک و ضداجتماعی مجرمین مبارزه نمایند و چون ارتکاب جرم نمودار بارز حالت خطرناک است، لذا دولت‌ها بایستی این حالت را خنثی نمایند. بنابراین اعم از این‌که جرم ارتكابی در داخل مملکت اتفاق افتاده باشد یا در خارج از مملکت، توسل به اصل صلاحیت شخصی قوانین کیفری اجازه می‌دهد که دولت با اجرای آن، وظیفه خود را نیز انجام دهد. با توجه به این دلایل بوده، که اصولاً حقوق‌دانان اصل شخصی بودن قوانین کیفری را نیز مورد قبول قرار داده و آن را به نحوی در قوانین خود پیش‌بینی نموده‌اند. (محسنی، ۱۳۹۶: ۳۸۹) لذا دولت‌ها وظیفه دارند به منظور حفظ نظم عمومی، اتباع خود را که در خارج از کشور مرتکب جرم شده‌اند، در صورت بازگشت به کشور یا در صورت استرداد به کشور متبوع، مورد پیگرد

ملاحظات فوق‌الذکر، مجرمانه بودن آن عمل برطبق قوانین ایران کافی است و قرارداد شرط جرم بودن عمل در محل وقوع برای اعمال قسمت اول ماده ۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به دور از هدف قانون‌گذار و برخلاف مبانی آن ماده است (خالقی، ۱۳۹۵: ۵۹).

در ماده ۷ این قانون نیز با تأکید بر اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال آمده است: «علاوه بر موارد مذکور در مواد فوق، هر یک از اتباع ایران در خارج کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده‌گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود مشروط براین‌که، الف- رفتار ارتكابی به‌موجب قانون جمهوری اسلامی ایران جرم باشد. ب- در صورتی که جرم ارتكابی از جرائم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده و یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً در مورد او اجرا نشده باشد. پ- طبق قوانین ایران، موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات یا سقوط آن نباشد.» همچنین، قانون‌گذار با قید عبارت یافت یا اعاده شدن متهم به ایران، شرط محاکمه غیابی را نیز در اعمال این اصل نپذیرفته است. لذا در این ماده قاعده منع محاکمه و مجازات مجدد صرفاً در جرائم غیرمنصوص شرعی مطابق با اسناد بین‌المللی. از جمله میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۹۶۶ بوده که در بند ۷ ماده ۱۴ این میثاق نیز با تأکید بر اصل صلاحیت شخصی فعال و پذیرش قاعده منع محاکمه و مجازات مجدد می‌گوید: «هیچکس را نمی‌توان برای جرمی که به علت اتهام آن به موجب حکم قطعی صادره طبق قانون آئین دادرسی کیفری هر کشوری محکوم یا تبرئه شده است، مجدداً مورد تعقیب و مجازات قرار داد.»

الحاق به قرارداد بین‌المللی برای جلوگیری از اشاعه و معامله نشریات مستهجن مصوب ۱۳۰۹ (ماده ۲)، قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۲۸ (ماده ۳۱) که منطبق با ماده ۴ کنوانسیون توکیو مصوب ۱۹۶۳ نیز می‌باشد، قانون استرداد مجرمین مصوب ۱۳۳۹ (ماده ۳)، پروتکل الحاقی به کنوانسیون حقوق کودک درخصوص فروش، فحشاء و هرزه‌نگاری کودکان مصوب ۱۳۸۶ (بند ۲ ماده ۴)، قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ (بند ت ماده ۲۸)، قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۸۹ (ماده ۱۷ الحاقی) که منطبق با کنوانسیون پالرمو مصوب ۲۰۰۰ نیز می‌باشد.

نهایتاً قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که از منابع قانونی این اصل در حقوق موضوعه ایران می‌باشد، در مواد ۶ و ۷ به اصل صلاحیت شخصی فعال پرداخته است. در ماده ۶ این قانون اعلام می‌دارد: «به جرائم مستخدمان دولت، اعم از ایرانی یا غیرایرانی که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده‌اند و به جرائم مأموران سیاسی و کنسولی و دیگر وابستگان دولت ایران، که از مصونیت سیاسی برخوردارند، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی می‌شود»، در این ماده شرط ارتکاب جرم در خارج از کشور توسط افراد مذکور را در صلاحیت محاکم ایران می‌داند.

از مسائل خاصی که در ماده ۶ مطرح است، اشتراط یا عدم اشتراط مجرمیت متقابل است. برخی این شرط را در مورد جرائم مستخدمین دولت اعم از ایرانی یا خارجی، لازم ندانسته‌اند و در مورد جرائم ارتكابی توسط وابستگان دولت ایران که از مصونیت سیاسی استفاده می‌کنند، این شرط را لازم دانسته‌اند و معتقدند که در مورد برخی از جرائم که به شخصیت خاص مرتکب عملی مباح، جرم شناخته می‌شود یا مجازات جرمی به این اعتبار تشدید می‌گردد، نمی‌توان از دولت خارجی انتظار برداشتن گامی به نفع دولت ایران داشت، بلکه بنابر

¹. International Covenant on Civil and Political Rights 1966

۳،۲ در حقوق جزای انگلستان

همانگونه که در مقدمه اشاره شد مصادیق جرائم و شرایط اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزای انگلستان در قوانین مختلف آمده است که ذیلاً به برخی از منابع و مستندات قانونی این اصل می پردازیم:

۳،۲،۱ قانون جرائم علیه شخص مصوب ۱۸۶۱

در این قانون درخصوص رسیدگی به جرائم توطئه برای قتل، قتل و تعددزوجات اشاره شده است. که در آن ضمن تعیین مصادیق جرائم مشمول اصل صلاحیت شخصی فعال به شرایط اعمال آن نیز تأکید دارد. در ماده ۴ این قانون آمده است: «هر کس که بخواهد تشویق کند، متقاعد کند، یا برای متقاعد کردن، به کسی پیشنهاد قتل شخص دیگری را بدهد، خواه تابع ایالات پادشاهی انگلستان باشد یا نباشد، و خواه در قلمرو ملکه باشد یا نباشد، مجرم خواهد بود». که در این ماده معاونت و مشارکت در جرم نیز چه سرزمینی و چه فراسرزمینی جزء جرائم شدید بوده که از جنبه فراسرزمینی مشمول اصل مورد موضوع این پژوهش می باشد.

در ماده ۹ این قانون در مورد قتل در خارج از انگلستان آمده است: «در مواردی که قتل در سرزمینی خارج از بریتانیا انجام شود، خواه در قلمرو ملکه باشد یا خارج از آن، و خواه افراد کشته شده تابع انگلستان بوده باشند یا نه، و یا هر جرمی که توسط هر یک از رعایای پادشاهی انگلستان در رابطه با موارد مذکور انجام شود، در صورتی که این جرم به منزله قتل باشد، در انگلستان یا ایرلند با آن برخورد، محاکمه و تعیین مجازات می شود ... مشروط بر اینکه هیچ چیز مانع از محاکمه شخصی که در خارج از انگلستان یا ایرلند مرتکب قتل شده است، وجود نداشته یا در خارج از انگلستان محاکمه نشده باشد.» که این ماده ضمن تأکید بر جرم قتل بدون توجه به تابعیت مجرم، به عنوان یکی از جرائم

شدید و قابل پیگیری بر اساس اصل صلاحیت شخصی فعال، به شرط عدم محاکمه مجدد نیز تأکید دارد. که ماده مذکور با ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در مغایرت می باشد به طوری که در ماده ۷ صرفاً تابعیت مجرم ایرانی مورد توجه قانونگذار بوده است و در صورت قتل عمدی که از جرائم مستوجب قصاص می باشد، شرط عدم محاکمه مجدد را نیز نپذیرفته است.

در ماده ۱۰ این قانون نیز در خصوص مقررات محاکمه قتل، که در آن مرگ یا علت مرگ در انگلستان و ایرلند اتفاق بیافتد، آمده است: «در صورتی که هر فردی در اثر عمل مجرمانه ای مسموم شده یا به شکل دیگری صدمه دیده باشد، یا در خارج از انگلستان یا ایرلند، بر اثر چنین عمل مجرمانه ای سخته مغزی، مسمومیت، صدمه دیده باشد یا بمیرد، کسی که عمل مجرمانه انجام داده است، مجرم شناخته می شود و مورد پیگرد، بازجویی، محاکمه و مجازات در انگلستان یا ایرلند قرار می گیرد.» حال اگر فردی که در انگلستان مرتکب قتل شده و به کشور فرانسه بگریزد، دادگاه های انگلستان صلاحیت محاکمه وی را دارند، اما پلیس انگلستان باید از مقامات فرانسه درخواست کند تا او را دستگیر و برای محاکمه به کشور انگلستان مسترد نمایند. (Akehurst, 1988: 109) در این قسمت نیز به قتل یا عمل مجرمانه ای که منجر به قتل فرد دیگری گردد، تأکید شده است، و در صورتی مجرم در انگلستان محاکمه خواهد شد که به آن کشور مسترد گردد.

در ماده ۵۷ این قانون در خصوص چندهمسری آمده است: «هرکسی که متأهل است، اگر در طول زندگی، زن یا شوهر با شخص دیگری ازدواج کند خواه ازدواج دوم در انگلستان یا ایرلند یا هر جای دیگر صورت گرفته باشد مرتکب جرم خواهد شد و محکوم به زندان کمتر از ۷ سال می شود، ...» در این ماده نیز به جرم چند همسری به عنوان یکی دیگر از گستره مصادیق جرم چه سرزمینی و چه فراسرزمینی

¹ . Offences against the Person Act 1861

۳،۲،۳ قانون مبارزه با تروریسم مصوب ۱۹۷۸

در این قانون به جرائمی که صلاحیت شخصی فعال در مورد آنها اعمال می‌شود، پرداخته شده‌است. در ماده ۴ از فصل ۲۶ این قانون در خصوص صلاحیت قضایی در مورد جرائم ارتكابی در خارج از انگلستان مقرر می‌دارد: «۱- اگر شخصی، اعم از این‌که شهروند بریتانیا و مستعمرات آن باشد یا نباشد و در کشوری که متعهد به کنوانسیون اروپایی مبارزه با تروریسم است، عملی را انجام دهد که اگر این اقدام او در هر بخشی از بریتانیا انجام می‌شد، جرم محسوب شده و دادگاه‌های انگلیس صلاحیت رسیدگی به آن را داشتند، این عمل او جرم محسوب می‌گردد. این جرائم عبارتند از: الف- جرائم مندرج در بندهای ۱، ۲، ۴، ۵، ۱۰، ۱۱ (ب)، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ از جدول ۱ (فهرست جرائم)؛ این قانون، ب- تلاش و توطئه برای ارتكاب هریک از این جرائم... ۳- اگر شخصی که تبعه کشور متعهد به کنوانسیون باشد، اما شهروند بریتانیا و مستعمرات آن نباشد، در خارج از بریتانیا و کشورهای متعهد کنوانسیون اقدامی انجام دهد که این اقدام، او را در کشور متعهد به کنوانسیون مرتکب جرم می‌کند دادگاه‌های کشورهای متعهد به کنوانسیون صالح به رسیدگی می‌باشند، و اگر شهروند بریتانیا و مستعمرات آن باشد، به جرمی که در بندهای ۱، ۲ و ۱۳ از جدول ۱ این قانون ذکر شده‌است، مرتکب شود، در هر بخشی از بریتانیا می‌توان وی را محکوم نمود... ۷- در این بند هر عمل مجرمانه: الف - اگر در روی کشتی ثبت‌شده در یک کشور متعهد به کنوانسیون صورت گیرد که اگر این عمل در کشتی ثبت‌شده انگلستان صورت می‌گرفت، جرم محسوب می‌شد، رسیدگی به این جرم در

اشاره دارد که در حقوق جزای ایران این عمل، با در نظر گرفتن شرایطی جرم محسوب نمی‌گردد.

۳،۲،۲ جرم تبانی در قانون جزا مصوب ۱۹۷۷

در قسمت «الف» از ماده ۱ این قانون، صلاحیت محاکم انگلستان و ولز را برای رسیدگی به تبانی‌ای که در قلمرو انگلستان برای ارتكاب جرمی در خارج از انگلستان شکل گرفته‌است، به رسمیت می‌شناسد، و این اعمال صلاحیت را محدود به تحقق ۴ شرط زیر می‌داند: ۱- شیوه رفتاری مورد توافق، توسط یک یا چند نفر از تبانی‌کنندگان در خارج از قلمرو بریتانیا ارتكاب یابد. ۲- چنین رفتاری طبق قانون کشور خارجی جرم محسوب گردد. ۳- اگر رفتار مورد نظر در صورت ارتكاب در قلمرو انگلستان نیز جرم تلقی گردد. ۴- طرف توافق باید: الف- قبل از شکل‌گیری توافق، عملی را در قلمرو انگلستان در ارتباط با توافق انجام دهد. ب- در قلمرو انگلستان به چنین توافقی ملحق شود. ج- فعل یا ترک فعلی را متعاقب توافق در انگلستان، مرتکب شود. (سمیعی زنوز، پاییز ۱۳۹۱: ۱۷۰-۱۶۹) در این قانون ضمن تأکید بر جرم بودن تبانی در رفتار مجرمانه، به شرط مجرمیت متقابل رفتار مجرمانه در دو کشور تبعه مجرم و محل وقوع جرم نیز بر اساس اصل صلاحیت شخصی فعال تأکید دارد که در بند ۲ و ۳ قسمت «الف» ماده ۱ مورد پذیرش قانون‌گذار قرار گرفته است.

جرائم موضوع مقررات مندرج در قانون مواد منفجره مصوب ۱۸۸۳ شامل: الف- ایجاد انفجار که احتمال دارد جان یا مال را به خطر اندازد، ب- انجام هر عملی به جهت ایجاد انفجار، توطئه برای ایجاد انفجار، یا ساختن یا در اختیار گذاشتن ماده منفجره و اسلحه گرم، ۱۴- جرائم موضوع قانون اسلحه‌گرم شامل: الف- داشتن اسلحه به قصد ایجاد جراحت، ب- استفاده از اسلحه گرم یا اسلحه تقلیدی برای مقاومت در برابر دستگیری، ۱۵- جرائم موضوع قانون اسلحه‌گرم ایرلند شمالی مصوب ۱۹۸۱ شامل: الف- داشتن هرگونه سلاح گرم یا مهمات و قصد استفاده از آن برای به خطر انداختن زندگی دیگران، ب- استفاده از سلاح گرم یا اسلحه تقلیدی برای مقاومت در برابر دستگیری که شامل استفاده یا اقدام از سلاح گرم می‌باشد.

1. Criminal Code 1977

2. Suppression of Terrorism Act 1978

۳. جرائمی که در بندهای ۱، ۲، ۴، ۵، ۱۰، ۱۱، ۱۱(ب)، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ از جدول ۱ این قانون ذکر شده‌است، عبارتند از: ۱- قتل، ۲- قتل عام، ۴- آدم‌ربایی، ۵- حبس عمدی یا غیرقانونی، ۱۰- آدم‌ربایی دختر مجرد زیر ۱۶ سال، ۱۱(ب)- کودکربایی توسط شخص دیگر غیر از والدین، ۱۲- جرائم موضوع هریک از مفاد قانون جرائم علیه شخص مصوب ۱۸۶۱ که شامل: الف- ایجاد صدمه بدنی توسط باروت، ب- انفجار باروت و غیره به قصد آسیب و صدمه به بدن، ج- قرار دادن باروت در مجاورت ساختمان و غیره، ۱۳ -

فعل یا ترک فعل در هواپیمای ثبت شده در کشوری غیر از انگلستان اتفاق بیافتد و طبق قانون جاری در آن کشور نیز جرم محسوب شود.» در این ماده به مجرمیت متقابل در اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال توجه شده است. همچنین، در بند ۳ این ماده در خصوص اعمال صلاحیت قضایی آمده است: «هر جرمی در انگلستان یا در خارج از آن، در هواپیمای در حال پرواز انجام شود، در هر مکانی از بریتانیا که مجرم ممکن است به آنجا رفته باشد، ارتکاب جرم تلقی خواهد شد.» این بند با توجه به اصل صلاحیت شخصی فعال، کشور متعهد به کنوانسیون را صالح به رسیدگی به پرونده فراری می‌داند که بطور ضمنی منع محاکمه مجدد مورد پذیرش قانون‌گذار می‌باشد. این قانون نیز در انطباق با اسناد بین‌المللی، منطبق با کنوانسیون راجع به جرایم و برخی اعمال ارتكابی دیگر در هواپیما مصوب ۱۹۶۳ (توکيو)، می‌باشد.

۳،۲،۵ قانون جرائم جنسی مصوب ۲۰۰۳

بخش ۱ فصل ۴۲ این قانون، در خصوص جرایم جنسی خارج از بریتانیا مقرر می‌دارد: «۱- اگر الف- یک تبعه بریتانیایی در کشوری خارج از انگلستان اقدامی انجام دهد، ب- و عمل او در انگلستان و ولز یک جرم جنسی محسوب شود، او در انگلستان و ولز برای آن جرم جنسی مقصر بوده و مجازات در مورد او اعمال می‌شود. ۲- اگر الف- یک مقیم بریتانیا اقدامی را در کشوری خارج از بریتانیا انجام دهد، ب- این عمل او طبق قانون جاری در آن کشور جرم محسوب شود و ج- اگر عمل وی در انگلستان و ولز نیز یک جرم جنسی محسوب گردد، مقیم بریتانیا در انگلستان و ولز برای انجام این جرم جنسی مجرم بوده که مجازات در مورد وی اعمال می‌شود. ۳- اگر الف- شخصی در زمانی که اقدامی را در کشوری خارج از انگلستان انجام می‌دهد، ب- آن شخص تبعه انگلستان یا مقیم انگلستان نباشد، و ج- این عمل طبق قانون جاری در آن کشور جرم

صلاحیت در یار سالار آن کشتی محسوب می‌شود. ب- در هواپیمای ثبت شده یک کشور متعهد به کنوانسیون، در حالی که هواپیما در جایی دیگر از آن کشور یا در آن کشور پرواز می‌کند، صورت گیرد، یا ج- سوار بر هاورکرافت ثبت شده در یک کشور متعهد به کنوانسیون و یا در حالی که هاورکرافت در سفر به جای دیگر از آن کشور برود، رسیدگی به این جرائم، در صلاحیت آن کشور می‌باشد.» این ماده، به بحث‌های کاربردی، اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال در خصوص جرائم ارتكابی در خارج از انگلستان که از جرائم مهم می‌باشد، پرداخته است.

طبق این قانون، نه تنها برخی از جرائم تام بدون در نظر گرفتن محل وقوع جرم قابل محاکمه می‌شود، بلکه صریحاً این صلاحیت را به تلاش‌ها و توطئه‌هایی که در خارج از کشور اتفاق می‌افتد گسترش می‌دهد. (Gilbert, 1992: 437) بنابراین قانون مذکور نیز اصل صلاحیت شخصی فعال را در مورد قتل و بطور ضمنی در توطئه برای انجام آن، به رسمیت شناخته است.

۳،۲،۴ قانون هواپیمایی کشوری مصوب

۱۹۸۲

ماده ۹۲ این قانون در خصوص اعمال قوانین جزایی در هواپیما می‌گوید: «۱- هرگونه فعل یا ترک فعلی که در هواپیمای تحت کنترل انگلیس در حین پرواز بر فراز آن یا در جایی دیگر غیر از انگلستان انجام شود که اگر آن فعل یا ترک فعل در انگلستان یا در هر بخشی از آن واقع می‌شد طبق قانون جاری انگلستان یا هر بخش آن جرم محسوب می‌گردید، جرم خواهد بود. اما این قانون در مورد هرگونه فعل یا ترک فعلی که صریحاً یا بطور ضمنی ارتکاب آن بر اساس قانون در خارج از انگلستان مجاز باشد، اعمال نخواهد شد. این بند، در مورد فعل یا ترک فعل در هواپیمای خارجی نیز اعمال می‌شود در صورتی که: الف- فرود بعدی هواپیما در انگلستان باشد، ب- اگر

². Sexual Offences Act 2003

¹. Civil Aviation Act 1982

(میردا) مصوب ۲۰۰۳ و میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۹۶۶ مطابقت دارد.

۳،۲،۶ قانون آزار و اذیت خانگی مصوب ۲۰۲۱

۲

ماده ۷۲ این قانون در خصوص ارتکاب جرم در خارج از انگلستان و ولز اعلام می‌دارد: «۱- اگر، الف- شخصی که دارای تابعیت انگلستان است یا به طور معمول در انگلستان و ولز اقامت دارد، در کشوری خارج از انگلستان اقدامی انجام دهد که، ب- این اقدام وی طبق قانون جاری در آن کشور جرم محسوب شود و، ج- اگر این اقدام در انگلستان و ولز نیز جرم محسوب شود، این شخص در انگلستان و ولز نسبت به آن جرم مقصر است، که مفاد این ماده در مورد وی اعمال می‌گردد. ۲- جرائمی که بند ۱ شامل آن‌ها می‌شود عبارتند از: الف- قتل، ب- قتل عمد، ج- جرائم موضوع بندهای ۱۸، ۲۰ یا ۴۷ قانون جرائم علیه شخص مصوب ۱۸۶۱ در مورد صدمه یا جراحت بدنی، د- جرائم موضوع بند ۲۳ یا ۲۴ آن قانون در رابطه با تجویز سم، ه- جرم موضوع ماده ۱ قانون حفاظت از کودکان مصوب ۱۹۲۹. ۳- عدم اعمال بندهای فرعی ۱، در مواردی که یک شخص طبق قوانین انگلستان و ولز به جرم قتل، یا قتل عمد مجرم باشد. ۴- اقدامی که بر اساس موارد مندرج در بند ۱(ب) قانون شرح داده شده است، جرم محسوب می‌شود، طبق قانون جاری در هر کشوری قابل مجازات است. ۵- شرایط مندرج در بند ۱(ب) باید رعایت شود مگر اینکه دادگاه ممکن است مقرر کند، متهم به دفاع از خود درخواستی را به دادسرا ارائه نماید، الف- این‌که بیان نماید، موارد اتهامی که به وی نسبت داده شده، توسط او انجام نشده است، ب- ارائه دلایل رفع اتهام، و ج- درخواست از دادستانی برای اثبات تحقق آن. ۶- اما دادگاه، در صورت صلاحدید، ممکن است به متهم اجازه دهد

محسوب شود، و د- اگر این عمل، در انگلستان و ولز نیز یک جرم جنسی محسوب شود و شخص در زمان مربوطه شرایط اقامت یا تابعیت را داشته باشد، مجازات در مورد وی اعمال می‌شود. ممکن است علیه این شخص در انگلستان و ولز به خاطر آن جرم جنسی، اعاده دعوی شود که گویی آن شخص در آنجا این عمل را انجام داده است. ۴- اگر در زمان شروع رسیدگی به اتهام، فرد تابعیت انگلستان یا مقیم انگلستان باشد، در زمان مربوطه شرایط اقامت یا تابعیت را دارد. ۵- عملی که طبق قانون جاری در هر کشور قابل مجازات است، طبق آن قانون برای اهداف بندهای فرعی ۲ و ۳ فوق‌الذکر، جرم محسوب می‌شود. ۶- شرایط مندرج در بندهای ۲(ب) یا ۳(ب) باید احراز شود، مگر اینکه دادگاه مقرر کرده باشد، متهم درخواستی را حداکثر تا زمان تعیین شده به دادسرا ارائه کند: الف- دال براینکه، اتهامات نسبت داده شده به او، توسط وی انجام نشده است، ب- ارائه دلایل رفع اتهام، و ج- درخواست از دادستان به اثبات تحقق آن. ۷- اما دادگاه، در صورت صلاحدید، ممکن است به متهم اجازه دهد که بدون ارسال درخواست مندرج در بند ۶ از دادستان بخواهد که احراز شرایط اتهام را اثبات کند. ۸- در دادگاه عالی، این موضوع که آیا شرایط اتهام برآورده شده است یا خیر، تنها توسط قاضی تعیین می‌شود. «...» در این قانون به تابعیت و مقیم بودن مجرم تأکید داشته و حتی اگر مجرم بعد از ارتکاب جرم تابعیت و یا اقامت انگلستان را داشته باشد دادگاه‌های انگلستان و دادگاه‌های محل وقوع جرم را صالح به رسیدگی می‌داند، و در این ماده به مجرمیت متقابل نیز اشاره دارد. همچنین در قوانین انگلستان در بحث جرائم جنسی و رسیدگی به آن در بند ۲ قانون کودک‌ربایی مصوب ۱۹۸۴ و قانون کودک‌آزاری مصوب ۱۹۹۷ نیز اشاره شده است. قانون فوق‌الذکر با اسناد بین‌المللی از جمله کنوانسیون مبارزه با فساد

². Domestic Abuse Act 2021, Offences committed outside the UK

¹. International Covenant on Civil and Political Rights 1966

خارج از قلمرو کشور متبوع متهم ارتکاب یافته‌باشد، فقط وقتی کشور متبوع صالح به رسیدگی است که، متهم به کشور خود مراجعه نماید.

در حقوق جزای انگلستان نیز مراجعت ارادی متهم پذیرفته شده است. به عنوان مثال، یک تبعه بریتانیایی را می‌توان به دلیل قتلی که در خارج از کشور انجام داده است در بریتانیا تحت پیگرد قانونی قرار داد، و تا زمانی که، تبعه به قلمرو ایالت خود بازنگردد، صلاحیت قضایی قابل اعمال نیست.^۱ در بحث استرداد، در حقوق جزای انگلستان تعهد براین است که به سایر کشورها برای تعقیب جرائمی که در حوزه قضایی آن‌ها رخ می‌دهد، کمک کند. از این رو بریتانیا ترتیبی برای ارائه کمک‌های حقوقی متقابل به دیگر کشورها را دارد، و برخلاف تعدادی از شرکاء استرداد اتباع را با رعایت ضمانت‌های قانونی مجاز می‌داند.^۲ همچنین چنانچه تبعه انگلیس در خارج از کشور متبوع خود مرتکب جرم شود برای محاکمه می‌بایستی به انگلستان مسترد گردد. به عنوان مثال، در حقوق انگلستان، مقامات ایرلند خانمی فرانسوی را به عنوان مهاجر غیرقانونی بازداشت و به حبس در انگلستان بازگرداندند که در آن‌جا به اقامت غیرقانونی تبعه بیگانه در انگلستان متهم و محکوم شد، که ظاهراً تعریف دادگاه در آن زمان، عمل ارادی منظور گردیده است. اما امروزه دادگاه‌ها گاهی «غیرارادی» را به نحو بسیار مضیق تعریف می‌کنند. (الیت و کوئین، ۱۳۹۱: ۴۶) در نتیجه حقوق جزای هر دو کشور ایران و انگلستان با حضور ارادی و غیرارادی به صورت قانونی موافقت داشته ولی با حضور غیرارادی غیرقانونی مخالفت دارند.

ابهام قابل توجه در خصوص این شرط از شرایط اصل صلاحیت شخصی فعال این است، که به کار بردن عبارت «اعاده» متهم در صدر ماده ۷ قانون مجازات اسلامی با ابهام در نحوه حضور متهم در کشور مواجه بوده که ممکن است حضور غیرارادی

که بدون ارسال درخواست مندرج در بند ۵ از دادستان بخواهد که احراز شرایط اتهام را ثابت کند. ۷- در دادگاه عالی، این سؤال که آیا شرایط احراز اتهام برقرار است یا خیر؟ تنها توسط قاضی تصمیم‌گیری می‌شود.» همانگونه که مشاهده می‌گردد ضمن تعیین جرائم مشمول اصل صلاحیت شخصی فعال که در بند ۲ ماده فوق بدان تأکید شده است در بند ۱ «ب» و «ج» ماده فوق شرط مجرمیت متقابل مورد پذیرش قانون‌گذار می‌باشد، که در مطابقت این قانون با اسناد بین‌المللی می‌توان به کنوانسیون ملل متحد علیه جنایات سازمان یافته فراملی (پارمو) مصوب ۲۰۰۰ اشاره نمود.

۴ شرایط اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق ایران و انگلستان با مذاقه در ابهامات قانونی

از آنجا که کشورها اصولاً نفعی در مجازات اتباع خود که در خارج از محدوده کشور مرتکب جرائمی می‌شوند، ندارند، بنابراین اعمال قوانین و مقررات جزائی آن‌ها نسبت به مجرمین تبعه خود مطلق و بدون شرط نیست. در ذیل به شرایط و چگونگی اعمال آن در حقوق جزای دو کشور ایران و انگلستان با مذاقه در ابهامات قانونی پرداخته می‌شود:

۴/۱ حضور متهم به کشور

در حقوق جزای ایران، در ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با توجه به عبارت، «در ایران یافت یا به ایران اعاده گردد»، قانون‌گذار رسیدگی و محاکمه غیابی را نپذیرفته است. لذا وقتی که جرمی

2. <http://www.gov.uk/government/publications/Note-on-the-investigation-and-prosecution-of-crimes-of-universal-jurisdiction>

1. <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/exploring-the-boundaries-international-law/content-section.4.3.3>.

در حقوق جزای ایران در ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، برخلاف موازین بین‌المللی به اهمیت جرم ارتكابی توجهی نشده است بلکه کلیه جرائم به صورت عام و صرف‌نظر از نوع جرم ارتكابی یا میزان مجازات آن مورد پذیرش قرار گرفته‌است، که مغایر با سیاست‌های کیفرزدایی بوده و هزینه‌های مادی و معنوی فراوانی را بر کشور تحمیل می‌کند.

در حقوق جزای انگلستان، اصل صلاحیت شخصی عمدتاً در خصوص جرائم شدید اعمال می‌شود این جرائم عبارتند از: جرائم خشونت‌آمیز، قتل عمد مطابق بند ۷۲ قانون آزار و اذیت خانگی ۲۰۲۱، جرائم مربوط به صدمه یا جراحت بدنی طبق بندهای ۱۸، ۲۰ یا ۴۷ قانون جرائم علیه اشخاص مصوب ۱۸۶۱ و جرم تجویز سم مطابق بند ۲۳ یا ۲۴ این قانون و در خصوص جرم تباهی و ازبین‌بردن نوزاد براساس بند ۱ قانون حفظ زندگی نوزاد مصوب ۱۹۲۹، جرم به‌خطرانداختن زندگی افراد، مطابق بند ۴ قانون حفاظت از آزار و اذیت مصوب ۱۹۹۷ و رفتار کنترلی یا اجباری در روابط خانوادگی تحت بند ۷۶ قانون جنایات جدی مصوب ۲۰۱۵ و جرائم جنسی مطابق قانون جنایات جنسی مصوب ۲۰۰۳ رسیدگی می‌شود. همچنین در قوانین کلاهبرداری مصوب ۲۰۰۶، مبارزه با تروریسم و امنیت مرزی مصوب ۲۰۱۹ و دزدی دریایی مصوب ۱۸۳۷ نیز اعمال اصل صلاحیت شخصی مورد توجه قرار گرفته‌است. به عنوان نمونه در بخش ۲ قانون دزدی دریایی مصوب ۱۸۳۷، آمده‌است، «هر کس به قصد ارتکاب جرم دزدی دریایی، در زمان یا بلافاصله قبل یا بلافاصله پس از ارتکاب به جرم در هر کشتی، به قصد قتل، به هر شخصی که در کشتی بوده و یا خدمه آن کشتی باشد، حمله کند و یا شخصی را با چاقو بزند، یا زخمی کند یا به‌طور غیرقانونی عملی انجام دهد که جان آن شخص را به‌خطر بیندازد، مرتکب جرم است...» و دادگاه‌های انگلستان صلاحیت رسیدگی به آن را دارند. همچنین در ماده ۱۳۴ قانون عدالت کیفری ۱۹۸۸ در مورد شکنجه آمده‌است: «یک مقام

غیرقانونی نیز از آن استنباط شود، بنابراین بکارگیری عبارت استرداد برای برون رفت از این ابهام را الزامی خواهد کرد. از ابهامات کلی که در بحث استرداد مجرمین در اکثر کشورها از جمله ایران وجود دارد این است که تبعه خود را که در خارج از کشور مرتکب جرم شده باشد در صورت مراجعت به کشور متبوع، به کشور محل وقوع جرم مسترد نخواهد کرد، زیرا کشور متبوع می‌تواند به استناد اصل صلاحیت شخصی فعال، به جرم متهم تبعه رسیدگی نماید، حال این ابهام به وجود می‌آید که کشوری که تبعه خود را برای جرم ارتكابی به کشور محل وقوع جرم مسترد نمی‌نماید، آیا مجرم را در کشور متبوع بدون اغماض محاکمه و یا به مجازات متناسب با جرم مربوطه محکوم خواهد نمود؟ ولی در انگلستان این ابهام در قانون با استناد به اسناد بین‌المللی وجود ندارد و حتی در صورت اثبات جرم توسط تبعه انگلیس در کشور محل وقوع جرم، انگلستان از استرداد تبعه خود نیز خودداری نمی‌کند. ابهام دیگر این‌که در صورت یافت شدن متهم در کشور متبوع، آیا دسترسی به مستندات و شواهد انجام جرم برای محاکم کشور متبوع فراهم است؟ چگونه این دسترسی شفاف نیست. به نظر می‌رسد را هکار مناسب برای برون رفت از این ابهام این است که، در قوانین برای بازجویی از شهود و مطلعین و تحقیقات محلی و کارشناسی در محل وقوع جرم و جمع آوری دلایل و مستندات، تشکیل دادگاه تخصصی و ارتباط با پلیس اینترپل و تعیین نیابت قضایی به طور شفاف و صریح برای رسیدگی به این جرائم مشخص گردد.

۴٫۲ از لحاظ نوع جرم ارتكابی

یکی دیگر از شرایط اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال این‌است که جرم ارتكابی تبعه در خارج از کشور، از جرائم مهم و جدی باشد، زیرا جرائم سبک موجب تحمیل هزینه‌های زیاد و اتلاف وقت برای محاکم قضایی کشور می‌شود.

صورت ارتکاب در خارج از کشور در صورتی که قابل گذشت نیز باشد مورد تعقیب و محاکمه و مجازات قرار گیرد؟ برای رفع این چالش بهتر است در حقوق جزای ایران نیز همانند موازین بین‌المللی صرفاً جرایم شدید مورد توجه قانونگذار قرار گیرد.

۴/۳ از لحاظ مجرمیت متقابل

جرم‌بودن عمل ارتكابی تبعه در کشور محل وقوع، هم یکی دیگر از شرایط اصل صلاحیت شخصی فعال مورد پذیرش جامعه بین‌المللی است که برخی کشورها، آن را پذیرفته‌اند. ماده ۷ قانون جزای سوئیس، ماده ۱۲ قانون جزای نروژ و بند ۲ ماده ۷ قانون جزای آلمان هم جرم‌بودن عمل ارتكابی تبعه کشور محل وقوع (مجرمیت متقابل) را شرط اعمال اصل صلاحیت شخصی می‌دانند. (پوربافرانی، ۱۳۹۵: ۱۸-۱۹)

در حقوق جزای ایران شرط مجرمیت متقابل در اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال، در ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مورد پذیرش قانونگذار قرار نگرفته‌است.

در حقوق جزای انگلستان، مطابق بند ۳ قسمت «الف» ماده ۱ قانون جزای مصوب ۱۹۷۷، چنانچه رفتار ارتكابی طبق قانون کشور خارجی جرم محسوب شده و همچنین در صورت ارتكاب آن رفتار در قلمرو انگلستان نیز جرم تلقی‌گردد، مورد پیگرد قانونی خواهد بود. در این بند، شرط مجرمیت متقابل مورد پذیرش قانونگذار قرار گرفته‌است.

بنابراین در حقوق جزای انگلستان با توجه به پذیرش شرط مجرمیت متقابل در اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال با موازین بین‌المللی مطابقت بیشتری دارد.

ابهام قابل توجه در خصوص این شرط از شرایط اصل صلاحیت شخصی فعال این‌است، که

دولتی یا یک مقام رسمی، صرف نظر از ملیتش، اگر در انگلستان یا هر جای دیگر عمداً در انجام وظایف رسمی خود درد یا رنجی شدید را به دیگری وارد کند، مرتکب جرم شکنجه می‌شود...» و در بخش (۱) قانون کارکنان سازمان ملل متحد مصوب ۱۹۹۷ آمده‌است: «اگر شخصی در خارج از بریتانیا اقدامی از جرائم ذکر شده در بند ۲، را نسبت به یک پرسنل سازمان ملل انجام دهد که اگر این اقدام وی در هر نقطه از انگلستان جرم باشد، او در آن قسمت از انگلستان مجرم خواهد بود...»^۱. ضمناً انگلستان نیز مانند برخی از کشورها علاوه بر اتباع، اقامت‌کنندگان دائمی در کشور خود را هم موضوع اصل صلاحیت شخصی فعال قرار داده‌است. (Akchurst, 1973: 156-157 & Brownlie, 1990: 303 از آنجایی که در حقوق جزای انگلستان با توجه به اینکه صرفاً جرائم شدید و جدی مشمول اعمال این اصل می‌باشند بنابراین از لحاظ شرط نوع جرم حقوق جزای انگلستان با اسناد بین‌المللی مطابقت بیشتری دارد.

از ابهامات قابل توجه در این شرط این‌است که با توجه به اینکه قوانین جزایی اکثر کشورها از جمله قانون جزای فرانسه مصوب ۱۹۹۲ و برخی کشورهای مبتنی بر کامن‌لا از جمله انگلستان، اصل صلاحیت شخصی فعال را در خصوص جرائم بسیار مهم اعمال می‌نمایند، ولی در حقوق جزای ایران، در قانون مجازات اسلامی توجهی به مهم بودن جرم ارتكابی نشده‌است. در این قانون علاوه بر جرائم مهم (جرائم مستوجب حدود، قصاص، دیات و تعزیرات منصوص شرعی) و جرائم غیرمنصوص شرعی، جرائم کم اهمیت و سبک نیز مشمول اعمال این اصل می‌باشد که با چالش‌های فراوانی از جمله تحمیل زیان‌های مادی و معنوی بر دستگاه قضایی کشور مواجه بوده و این ابهام وجود دارد که برخی از این جرائم سبک در صورت ارتكاب در داخل کشور گاه قابل گذشت می‌باشند، آیا ضرورت دارد که این جرائم سبک در

^۱ http://twitter.com/UKUN_NewYork, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, pp. 6-7.

تعزیر، منصرف از تعزیرات منصوص شرعی است. در نتیجه شرط عدم رسیدگی قبلی و مجازات مجدد، صرفاً در جرائم تعزیری غیرمنصوص شرعی پذیرفته شده و نسبت به همه جرائم اعمال نمی‌شود؛ بلکه اجرای آن مشروط به این امر است که جرم ارتكابی از جرائم مستوجب مجازات حد، قصاص، دیه و یا تعزیر منصوص شرعی نباشد.

در حقوق جزای انگلستان به استناد ماده ۹ قانون جرائم علیه شخص مصوب ۱۸۶۱، در مواردی که جرم قتل در سرزمینی خارج از انگلستان توسط یک تبعه انگلیسی انجام‌شود کشور انگلستان می‌تواند به آن رسیدگی و تعیین مجازات نماید و این امر مانع از رسیدگی به جرم در محل وقوع آن نخواهد بود. در این ماده شرط عدم رسیدگی قبلی و مجازات مجدد مورد پذیرش قانونگذار می‌باشد. همچنین در حقوق انگلستان به صورت عام به تمام جرائم خاص مربوط به این اصل و محاکمه و مجازات آن، طبق قوانین انگلستان با در نظر گرفتن نحوه مراجعت متهم، توجه شده‌است که با دید کلی و قوانین خاص مرتبط با اصل صلاحیت شخصی فعال، خود را صالح به رسیدگی می‌داند.

از ابهامات این شرط نیز می‌توان به دو ابهام اشاره کرد: اول اینکه شرط عدم محاکمه مجدد و مجازات مضاعف در خصوص جرائم مستوجب حدود، قصاص و دیات و تعزیرات منصوص شرعی در قانون مجازات اسلامی پذیرفته نشده است و ابهام آن در این است که اگر محاکمه و مجازات تعیین شده در کشورهای اسلامی که قوانین آنها مطابق با شرع بوده، صورت گرفته باشد نیز مورد پذیرش قانونگذار نمی‌باشد؟ و یا این‌که در صورت یکسان بودن نوع مجازات در کشور محل وقوع جرم با کشور ایران باز هم محاکمه و مجازات مجدد صورت خواهد گرفت؟ به نظر می‌رسد راهکار مناسب برای برون رفت از این ابهام این است که تدابیر قانونی و پروتکل‌های لازم که با موازین بین‌المللی مطابقت داشته و مغایر با موازین شرعی نیز نباشد، اتخاذ گردد و همچنین با تصویب کنوانسیون بین‌المللی یا

همان‌گونه که گفته شد مطابق بند «الف» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، بدون توجه به قوانین و مقررات محل وقوع جرم، چنانچه رفتار ارتكابی مجرم تبعه به استناد قانون جزای ایران جرم باشد، محاکم ایران را صالح به رسیدگی می‌داند، در اینجا این ابهام وجود دارد که اگر رفتار ارتكابی تبعه، طبق قوانین کشور محل وقوع، جرم باشد ولی در قوانین ایران جرم نباشد آیا محاکم کشور محل وقوع جرم صالح به رسیدگی به جرم تبعه خواهند بود؟ سکوت قانون در این خصوص موجب ابهام است. در حالی‌که با تکیه بر موازین بین‌المللی و قوانین اکثر کشورها از جمله انگلستان، یک مجرم در صورتی تعقیب و محاکمه و مجازات می‌شود که جرم ارتكابی وی در قوانین جزایی هر دو کشور محل وقوع و کشور متبوع، جرم باشد. که برای رفع این ابهام پذیرش شرط مجرمیت متقابل ضروری به نظر می‌رسد

۴٫۴ عدم محاکمه و مجازات مضاعف

محاکمه‌های متعدد قطعیت آرای محاکم را تحلیل می‌برد و متهم را در معرض آزار و اذیت دولت قرار می‌دهد. مهم‌تر این‌که توانایی متهم را برای دفاع از خود تضعیف می‌کند، نه فقط به جهت هزینه‌هایی که دعوای قضایی بار می‌کند بلکه همچنین به جهت این‌که هر محاکمه فرصت پیش‌بینی و تنظیم استراتژی دفاع را به دولت می‌دهد، به نحو متناهی، محاکمات مجدد احتمال این که شخص بی‌گناه محکوم شود را افزایش می‌دهد. (Hessick, F. Andrew, 2011: 59)

در حقوق جزای ایران در بند «ب» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در خصوص رعایت این شرط، آمده‌است: «در صورتی‌که جرم ارتكابی از جرائم تعزیری باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده، یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً در باره او اجرا نشده باشد.» و طبق تبصره ۲ ماده ۱۱۵ همین قانون، اطلاق عنوان

مجازات نخواهد بود. به موجب بند «پ» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ یکی از شرایط اعمال اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت مجرم این است که طبق قوانین ایران موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات یا سقوط آن نباشد. که این شروط، فقدان موجبات منع تعقیب طبق قوانین ایران است. موارد منع تعقیب در ماده ۲۶۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و موارد موقوفی تعقیب در مواد ۱۳، ۲۰۲ و ۶۹۲ قانون مذکور بیان شده است.

در حقوق جزای انگلستان یکی از موانع کاربردی در تعقیب، «دفاع از خود»^۱ می‌باشد. این بیانگر آنست که در حقوق انگلیس برخلاف حقوق ایران دفاع مشروع تحت عنوان دفاع از خود قلمروی محدودتری دارد. (خاکی و مهرا، ۱۴۰۰: ۱۴۳) همچنین یکی دیگر از موانع تعقیب جنون بوده که در خصوص مرتکب مجنون، قانون آیین دادرسی کیفری انگلستان مصوب ۱۹۹۱ گزینه‌های مختلفی را برای صدور حکم مناسب ارائه داده است. در این راستا در مصادیق جرم مربوط به قتل عمد، دادگاه همچنان باید دستور نگهداری در بیمارستان روانی صادر کند. ولی در خصوص سایر جرائم یکی از دستورهای مراقبتی را صادر کند. (خاکی و مهرا، ۱۴۰۰: ۱۵۱) به نظر می‌رسد در حقوق جزای انگلستان همانند حقوق جزای ایران تأکید به ابعاد علل رافع مسئولیت کیفری و علل موجه جرم شده است.

از ابهامات موجود در این بحث این است که قانون‌گذار کشور ایران در بند «پ» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی توجهی به برخورداری مجرم از موجبات منع یا موقوفی در حقوق جزای کشور محل وقوع جرم نداشته، و صرفاً با استناد به دلایل موارد منع و موجبات موقوفی در ماده ۷ قانون مذکور و ماده ۲۶۵ قانون آیین دادرسی کیفری، تبعه متهم را از تعقیب و محاکمه و مجازات منع می‌کند. از ابهامات دیگر مطرح در این شرط در خصوص ابهام در بحث مرور زمان است که زمان محاسبه آن در

حداقل بین دول اسلامی در جرائم مستوجب حدود، قصاص و دیات و تعزیرات منصوص شرعی نیز عدم محاکمه مجدد و احتساب مجازات‌های اعمال شده مورد توجه قانون‌گذاران قرار گیرد.

دوم اینکه، قانون‌گذار ایران در بند «الف» ماده ۷ جرم ارتكابی را یک طرفه قبول داشته و خود را صالح به رسیدگی دانسته است و همچنین مشخص نیست در صورتی که متهم در کشور محل وقوع جرم محاکمه و مجازات شده باشد آیا دادگاه‌های ایران مجدداً وی را محاکمه و مجازات می‌نمایند یا با توجه به بند «ب» ماده ۷ مجازات انجام شده وی را محاسبه می‌نمایند؟ در صورتیکه در ماده ۵ قانون به صراحت به احتساب مجازات انجام شده، پرداخته است ولی در بند «ب» ماده ۷ شرط احتساب مجازات، به صراحت بیان نشده است. در حالیکه به استناد موازین بین‌المللی و مقررات اکثر کشورهای از جمله انگلستان، اصل صلاحیت شخصی فعال در خصوص تبعه‌ای که در خارج مرتکب جرم شده باشد، زمانی اعمال می‌شود که مجرم در کشور محل وقوع جرم یا هر کشوری خارج از کشورش محاکمه یا مجازات نشده باشد.

۴٫۵ فقدان موانع تعقیب و محاکمه و اجرای مجازات

یکی دیگر از شرایط اجرای اصل صلاحیت شخصی فعال، عدم برخورداری متهم از موجبات قانونی برای منع تعقیب، موقوفی تعقیب و اجرای حکم است. تبعه در صورتی در کشور متبوع تحت تعقیب قرار می‌گیرد که شکایت شاکی موجود باشد یا متهم مشمول علل رافع مسئولیت کیفری و علل موجهه جرم نباشد. زیرا اگر شخصی که تبعه کشور «الف» است در کشور «ب» مرتکب جرمی شود که مطابق قانون کشور، صغیر یا مجنون شناخته شده و یا عمل او مشمول علل موجهه جرم مثل دفاع باشد، این شخص در کشور متبوع خود هم قابل تعقیب و

¹ . self-defense

شرایط حاکم بر اصل صلاحیت شخصی فعال با اسناد بین‌المللی در تطابق بیشتری قرار دارد.

۳- در خصوص امکان رسیدگی غیابی نسبت به جرائم اصل صلاحیت شخصی فعال در حقوق جزایی ایران، قانون‌گذار با آوردن عبارت «یافت یا اعاده شدن مرتکب» در ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ این شرط را پذیرفته است. بنابراین با توجه به شرط حضور متهم، کشور متبوع مجرم، زمانی صالح به رسیدگی است که در داخل کشور به متهم دسترسی پیدا کند، لذا محاکمه غیابی مورد پذیرش قانون‌گذار نمی‌باشد. این شرط همچنین در حقوق جزای انگلستان نیز در اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال پذیرفته نشده است.

شرط مجرمیت متقابل نیز با توجه به بند «الف» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مورد پذیرش قانون‌گذار نبوده و جرم بودن عمل ارتكابی در ایران مورد تأکید می‌باشد. لیکن در حقوق جزای انگلستان از جمله در بند ۲ و ۳ قسمت «الف» ماده ۱ قانون جزای مصوب ۱۹۷۷ شرط مجرمیت متقابل پذیرفته شده است. همانگونه که بیان شد به نظر می‌رسد در تطبیق حقوق جزای ایران با انگلستان کلیه شروط مورد توافق جامعه بین‌المللی که در بالا به آن اشاره شد مورد پذیرش قانونگذار انگلیس در قوانین مربوطه آمده است ولی در حقوق جزای ایران اعمال این شروط گاهاً مورد پذیرش قانونگذار نبوده و در مواردی با ابهام مواجه است. لذا موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- در حقوق جزای ایران، بهتر است که قلمرو اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال را صرفاً محدود به جرائم خاص و مهم نماید، نه هر جرمی.
- ۲- لازم است شرط مجرمیت متقابل در مورد اصل صلاحیت شخصی فعال، به بند «الف» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ اضافه گردد.

صورت عدم دسترسی یا وجود موانع برای دعوی قربانی علیه مجرم در قانون شفاف نیست.

۵ نتیجه گیری

حقوق جزای هر دو کشور ایران و انگلستان، اصل صلاحیت شخصی فعال را در قوانین خود پذیرفته‌اند. با توجه به بررسی‌ها و تحقیقات به عمل آمده پیرامون موضوع و سؤالات مورد نظر در مقدمه نتایج ذیل حاصل شده است:

۱- در حقوق جزای ایران از حیث مصادیق اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال که در ماده ۶ و ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ آمده است، شامل کلیه جرائم تعزیری غیرمنصوص شرعی می‌باشد. ولی در حقوق جزای انگلستان محدود به جرائم خاص و جرائم شدیدی است، که در قوانین مختلفی از جمله در مواد ۴ (توطئه یا تحریک برای ارتکاب به قتل)، ۹ (قتل) و ۵۷ (تعدد زوجات) قانون جرائم علیه شخص مصوب ۱۸۶۱ و در ماده ۱ قانون جزا مصوب ۱۹۷۷ در مورد جرم تبانی و همچنین در قوانین مبارزه با تروریسم مصوب ۱۹۷۸، هواپیمایی کشوری مصوب ۱۹۸۲، جرائم جنسی مصوب ۲۰۰۳ و آزار و اذیت خانگی مصوب ۲۰۲۱ پذیرفته شده است.

۲- در قوانین جزایی هر دو کشور پذیرش قاعده حمایت از اتباع و جلوگیری از بی‌مجازات ماندن مجرمین از شرایط حاکم بر اصل صلاحیت شخصی فعال می‌باشد. با این تفاوت که در حقوق جزای ایران در راستای اعمال این اصل، شرایط عدم رسیدگی قبلی و عدم اجرای مجازات مضاعف برطبق بند «ب» ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ صرفاً در خصوص جرائم تعزیری غیرمنصوص شرعی که در دادگاه صالح خارج از کشور محاکمه شده باشد، پذیرفته شده است، ولی در جرائم مستوجب حدود، قصاص، دیات و تعزیرات منصوص شرعی مورد پذیرش قانون‌گذار نمی‌باشد. لیکن در حقوق جزای انگلستان این شروط در کلیه جرائم مشمول اعمال اصل صلاحیت شخصی فعال پذیرفته شده است. بنابراین حقوق جزای انگلستان در بحث مصادق و

۳- در جرائم مستوجب حدود، قصاص، دیات و تعزیرات منصوص شرعی، لااقل قانون‌گذار بر مبنای قاعده احتساب جزایی در صورت رسیدگی قبلی و اجرای مجازات، با سازوکار مشخصی، آن بخش از مجازات اجرا شده قبلی را محاسبه و کسر نماید.

۴- بهتر است نیابت قضایی به عنوان ابزار همکاری در امور کیفری بین‌دول در امر رسیدگی به جرائم مشمول اصل صلاحیت شخصی فعال در قوانین پیش‌بینی گردد.

References

- Aliabadi, Abdul Hossein. (2012). Criminal Law, vol.3, 4th edition, Tehran: Ferdowsi. (In Persian)
- Azemayesh. Ali. (1977). "The Fields of International Criminal Law in Iran's Legislation". Neda Institute of Comparative Law, No. 3. (In Persian)
- Akehurst. Michael. (1973). Jurisdiction in International Law.
- Akehurst. Michael. (1988), A Modern Introduction to International Law, 6th edition, UNWIN Hyman.
- Brownlie, Ian, (1990), Principles of Public International Law, 4th Edith, Oxford.
- Criminal cod 1977 at: www.legislation.gov.uk (Accessed 20 may 2020)
- Civil Aviation Act 1982, Chapter 16, Article 92. At: www.legislation.gov.uk (Accessed 20 may 2020)
- Domestic Abuse Act 2021, Section 72, Offences committed outside the UK, at: www.legislation.gov.uk, (Accessed 20 September 2021)
- Elit, Catherine and Francis Quinn, (2011), Criminal Law, translators: Vahedi
- Navaei and Nastern Ghazanfari, 2nd edition, Tehran: Mizan.
- Gilbert, Geoff, (1992), "Crimes sans Frontiers: Jurisdictional Problems in English Law", the British Yearbook of International Law, Vol. 63. Issue1.
- Hessick, Carissa Byrne, and F. Andrew Hessick, (2011), Double Jeopardy as a limit on punishment, Cornell Law Review.
- <http://www.gov.uk/government/publications/jurisdiction/Note-on-the-investigation-and-prosecution-of-crimes-of-universal-jurisdiction>. (Accessed 11 March 2020)
- <https://www.open.edu/openlearn/society-politics-law/Exploring-the-boundaries-International-law-Content,section4.3.3>. (Accessed 20 may 2020)
- http://twitter.com/UKUN_NewYork/ United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
- International Covenant on Civil and Political Rights 1966, clause 7 of Article 14
- Khaki, Mohammad and Nasreen Mehra, (2021), "The Nature and Judicial Effects of Obstacles to Criminal

- Liability in Iranian and British Laws". *Journal of Humanities Research and Studies*, 3rd year, No. 22, 142-159 (In Persian)
- Khaleghi, Ali, (2015), *Criminal Procedure Code*, Volume 1, 30th edition, Tehran: Shahr Danesh. (In Persian)
- Mohseni, Morteza, (2016), *General Criminal Law Course (General Criminal Law)*, vol .1, 15th Edition Tehran: Ganj Danesh. (In Persian)
- Offences against the Person Act 1861, Article 57, at: www.Legislation.gov.uk. (Accessed 20 May 2021)
- Pourbafrani, Hassan, (Spring 2018), *Jurisdiction to apply criminal laws outside the jurisdiction of the Iranian law*, Doctoral Dissertation in Criminal Law, Tarbiat Modares University.
- Pourbafrani, Hassan, (Winter 2015), "The Basics and Developments of Jurisdiction Principles Based on the Citizenship Relationship", *Journal of Criminal Law Research*, Year 5, Number 17. (In Persian)
- Samiei Zenouz, Hossein. (Autumn 2013). *collusion in the criminal law of Iran and England*. dadgostar Publications. (In Persian)
- Suppression of Terrorism Act 1978, Chapter 26, at: www.Legislation.gov.uk. (Accessed 18 June 2021)
- Sexual Offences Act 2003, Chapter 42, Part 1, at: www.Legislation.gov.uk. (Accessed 18 June 2021)
- www.isdc.ch. Comparative study of national legal Frameworks Governing, Criminal Accountability for Offences Committed Abroad and/or on UN Missions Current to: 02.08.2017. (Accessed 2 September 2021)